

1963

Gert-Jan Beekhuizen zat in de tweede klas van de lagere school. Het jaar daarvoor had hij voortdurend gehoopt bij juffrouw Verheijen in de klas te komen en zo was het inderdaad gelopen. In de zomer was juffrouw Verheijen getrouwd; ze heette voortaan mevrouw Van Wely.

Om aan te geven hoe zeer hij zich verbonden voelde met alles wat op school gebeurde had hij thuis verteld, dat hij de enige was in zijn klas die alle vakken leuk vond.

Zijn vader had daar onbedaarlijk om moeten lachen. Achteraf had Gert-Jan spijt dat hij erover begonnen was.

Gert-Jan zat samen met Chris van der Gaag in een bank. Daar was Gert-Jan heimelijk trots op, want Chris was onbetwist de beste van de klas. Het gezin waartoe hij behoorde was onlangs in Nederland komen wonen.

Zijn vader werkte voordien bij een oliemaatschappij in Indonesië.

Op 22 november 1963, de dag waarop president Kennedy werd vermoord, had mevrouw Van Wely achterin de klas een groot vel papier opgehangen. Het vlak was verdeeld in kleine vierkanten. Bovenaan stonden allerlei lettercombinaties en in de meest linkse kolom stonden de namen van de leerlingen.

Na het bijbelverhaal legde zij uit wat de bedoeling was van het vel papier.

Gert-Jan had alleen het begin van haar uitleg begrepen: als je een cijfer had behaald voor een of ander vak, dan moest je zelf een stempel zetten op het papier.

Achterin de klas had zij een stempelkussen neergelegd met diverse stempeltjes.

Het tempo waarin zij dit had uitgelegd was helaas wat te hoog voor Gert-Jan.

Inmiddels was de rekenles al weer begonnen, maar Gert-Jan kon het voorgaande nog niet van zich af zetten.

Welk stempel moest je nu gebruiken voor welk vak?

Welke kolom moest je nemen als je een stempel moest zetten?

En ze had ook nog iets gezegd over twee stempels tegelijk....

Aan het eind van haar verhaal had ze nog wel gevraagd of iemand nog iets te vragen had. Maar hij had zijn vinger niet durven opsteken, want je werd al gauw voor domoor uitgemaakt door de bijdehante leerlingen. Gert-Jan was alles behalve vrolijk, want vandaag al zou het nieuwe systeem in werking treden!

Na de eerste pauze volgde de taalles. Een paar dagen eerder hadden zij een opstel moeten schrijven over het schoolreisje van vorig jaar. Toen hadden zij een bezoek gebracht aan het Dierenpark Wassenaar.

Één voor één moesten de leerlingen bij mevrouw Van Wely komen om het schrift in ontvangst te nemen.

Ze gaf dan meteen wat commentaar op het werk. Gert-Jan had een acht gekregen, dus tot zover had hij niets te klagen. Maar daarna kwam het onvermijdelijke:

“Nu mag je achterin de klas een stempel zetten bij je naam”.

Met lood in de schoenen liep hij er heen. Eerst bestudeerde hij het papier aandachtig, maar helaas bleek de zaak nog ingewikkelder dan tijdens de uitleg van mevrouw Van Wely.

Hij zag nu dat de kolommen bovenaan behalve letters ook cijfers bevatten.

Er zat wel logica in, want de kolommen waren telkens genummerd van een tot acht.

Maar wat zouden de lettercombinaties NH, KN, LO, NT en CY betekenen?

Het klamme zweet brak hem uit. Er moest nu heel snel iets gebeuren, want de leerlingen om hem heen begonnen zich ermee te bemoeien: “Je moet er twee zetten, hoor!”, werd hem toegefluisterd.

Een ander maakte hem nog meer in de war: “Dat groene stempelkussen moet je nemen. Het rode is voor ons”.

Was er dan ook nog een onderscheid in kleur? Had hij dan zo zitten dromen die ochtend dat hij daar helemaal niets over had gehoord?

Tot zijn schrik zag hij mevrouw Van Wely in zijn richting kijken. “In die hoek moet het wat rustiger, jongens!”, riep zij.

Tegelijkertijd zag Gert-Jan een klasgenoot op hem af komen, met drie schriften in zijn hand.

Nu kon Gert-Jan niet langer treuzelen, want er werd op hem gewacht.

Hij pakte een willekeurig stempel, drukte hem krachtig op het groene stempelkussen en plaatste hem in het eerste vakje achter zijn naam. Hij wilde meteen rechtsomkeert maken, maar daar kreeg hij de kans niet voor.

De jongen met de drie schriften zei: “Wat heb je nou gedaan? Je had het rode stempelkussen moeten nemen!”

Een heleboel kinderen draaiden zich om. Iedereen staarde naar het groene stempel van Gert-Jan.

Hij constateerde nu pas dat het stempel in de kolom NH stond. Naar alle waarschijnlijkheid was deze keuze ook verkeerd geweest, want wat konden die letters nu te maken hebben met een opstel?

Nu kwam mevrouw Van Wely in actie. Ze kwam naast hem staan en keek naar het groene stempel. Zonder iets te zeggen pakte zij een ander stempel, drukte hem op het rode stempelkussen en plaatste hem enige vakjes verderop, in de kolom NT. “Nuttig handwerken is toch alleen voor meisjes”, fluisterde zij zachtjes tegen hem.

“Ga nu maar gauw zitten. Ik leg het je straks nog wel een keer uit”.

Met een rood hoofd keerde Gert-Jan terug naar zijn plaats. Overal klonk gegriinnik.

Die ochtend kwam mevrouw Van Wely niet meer op het voorval terug. Tussen de middag was Gert-Jan de eerste die buiten stond. De kostbare tijd tussen het ochtend- en middagprogramma mocht niet bedreigd worden door extra uitleg van mevrouw Van Wely. Dat moest dan nog maar even uitgesteld worden.

Naar huis, naar huis, de vrijheid tegemoet!

Tegen zijn moeder vertelde Gert-Jan niets over het drama van die ochtend.

Mevrouw Beekhuizen had die morgen allerlei voorbereidingen getroffen voor de komst van haar vader en moeder uit Zeeland. Het grote logeerbed was in orde gemaakt, de boodschappen

waren gehaald en het huis had een extra schoonmaakbeurt gekregen. Zo'n twee á drie keer per jaar maakten zij een 'tournée' langs hun drie dochters in Rotterdam en Den Haag. Op één van de adressen bleven ze dan een aantal nachten logeren en het was altijd een verrassing bij wie de logeerpartij zou plaats vinden.

Deze keer waren wij uitverkoren en dat betekende feest! Het was altijd gezellig als zij er waren: vooral Oma zat altijd vol leuke verhalen.

Toen mevrouw Beekhuizen de tafel had gedekt riep zij haar jongens aan tafel: Gert-Jan, de oudste zoon, en Rudo, die drie jaar jonger was. En dan was er natuurlijk nog Marjolein, die pas een half jaar oud was. Zij werd uit de box getild en in de kinderstoel gezet.

Tijdens het eten vertelde mevrouw Beekhuizen een gruwelijk verhaal over Jos van Wijngaarden.

Jos was een buurjongetje van drie jaar en hij woonde een portiek verder. Hij was erin geslaagd het raam in de woonkamer te openen. Vervolgens had hij zijn evenwicht verloren en toen is hij van drie hoog naar beneden gevallen.

Als door een wonder had hij de val overleefd. Het had net geregend die morgen en daardoor was het grasveld nat. Hij was op zijn hoofd terecht gekomen. Niets gebroken, niets gekneusd: hij had zelfs geen schrammetje!

De buurvrouw was wel direct met Jos naar de dokter gegaan en ook hij was stomverbaasd. Jos had op slag dood kunnen zijn, maar hij had zelfs geen hersenschudding.

"Je moet natuurlijk eerst hersens hebben, anders kunnen ze niet geschud worden", voegde mijn moeder daar lachend aan toe.

Maar meteen daarna was ze weer ernstig: "Het zou best kunnen zijn dat Jos later toch last hiervan gaat krijgen. Je weet het maar nooit met dat soort ongelukken".

Na het eten had Gert-Jan niet veel meer tijd om te spelen: hij moest al bijna weer terug naar school.

Maar de gedachte aan wat hem na die schoolmiddag te wachten stond gaf hem nieuwe energie: spelletjes doen én..... vanavond mocht hij extra lang opblijven!

Die middag begon mevrouw Van Wely de les met de volgende woorden: “Jongens, ik heb gemerkt dat een aantal van jullie niet alles heeft begrepen van ons nieuwe systeem met de stempels”. “Gelukkig”, dacht Gert-Jan, “ik ben dus niet de enige”.

En zo kwam het toch nog goed met wat aanvankelijk onoverkomelijk leek. Na de tweede uitleg was het hem zo klaar als een klontje wat de bedoeling was.

Na schooltijd ging hij opgetogen naar huis. Hij had gerekend op een uitgelaten ontvangst, want Opa en Oma zouden er immers zijn. Maar het liep anders: toen hij in het trapportaal liep hoorde hij de stem van zijn moeder, in gesprek met een paar buurvrouwen. Toen hij bijna boven was zag hij de vrouwen in de deuropening.

Ze hadden amper tijd om hem te begroeten, want er was schijnbaar iets ernstigs aan de hand.

Hij ving een paar flarden op: “Het schijnt dat hij nog in leven is” en “Waarom moest hem dat nu overkomen?”

Gert-Jan kreeg geen gelegenheid om te vragen waar zij het over hadden, want zijn moeder zei: “Gert-Jan, ga maar vast naar boven. Opa en Oma zijn er al. Ik kom er zó aan”.

Enigszins in de war klom hij de laatste trap op naar boven. Het touwtje hing uit de deur, dus hij hoefde niet aan te bellen. Zijn grootouders ontvingen hem zoals hij van hen gewend was: met open armen.

Hij hoefde niet te vragen wat zijn moeder beneden aan het bespreken was, want Opa zei:

“Je weet het waarschijnlijk nog niet, jongen, maar er is vandaag een moordaanslag gepleegd op president Kennedy”.

Daarna kwamen er een heleboel details waar hij niet zo veel van begreep, maar één ding was wel duidelijk: dit was een ramp voor de wereld. Niet alleen voor Amerika, dat aan de andere kant van de wereld lag, maar ook voor ons kleine Nederland.

Even later zag Gert-Jan zijn moeder binnenkomen. Hij kon zien dat ze gehuild had. Dan moest het toch wel erg zijn, want huilen deed ze niet vaak.

Hij hoorde het laatste nieuws uit Amerika aan en toen dacht hij: “Als ik later groot ben, dan zal ik mij deze gebeurtenis goed

kunnen herinneren. Want dit is een belangrijke dag voor de hele wereld. En dus ook voor mij”.

Daarna was het tijd om voor het eten te gaan zorgen. Gert-Jans moeder en Oma gingen naar de keuken.

Opa zei: “Gaan we een potje schaken, Gert-Jan?”

Dat was waar hij zo naar had uitgezien: spelletjes doen.

Om half zes kwam Gert-Jans vader thuis. Hij had het nieuws uit Amerika ook al gehoord.

Aan tafel werden er gelukkig vrolijker verhalen verteld: de familiebezoeken aan de tantes in Rotterdam werden uitgebreid besproken. Gert-Jan had neefjes en nichtjes die veel meer uithaalden dan hij, dus daar viel wel het een en ander te beleven! Na het eten en de afwas ging Gert-Jan samen met Opa en Oma aan de grote tafel zitten. Gert-Jan had alle kwartetspellen uit de kast gehaald, want daar werd meteen een hele competitie van gemaakt.

Gert-Jan had ze in de volgorde gelegd zoals hij ze hebben wilde: het autokwartet, het spoorwegkwartet, het sprookjeskwartet, het bloemenkwartet, het dierenkwartet, het schepenkwartet en het landenkwartet.

Aan de laatste kwartetten zouden ze waarschijnlijk niet meer toekomen deze dag, maar die kwamen dan de volgende dag. Terwijl zij met z’n vieren opgingen in hun spel keken Gert-Jans ouders naar de televisie. Op de achtergrond ging de berichtgeving uit Amerika continu door.

Tijdens het spel vertelde Oma een anekdote die zij al vele malen had verteld, maar waar altijd weer uitbundig om werd gelachen. In Rotterdam woonde Arthur, een neefje dat erg langzaam praatte en moeite had met lezen.

Als hij bij Opa en Oma in Goes logeerde speelden zij met z’n drieën het vissenkwartet. Gert-Jan had dit spel ook al talloze keren gespeeld; hij genoot altijd van de mooie afbeeldingen. Maar voor Arthur was het een beproeving, vooral als hij iets uit de serie ‘Modderkruipers Grondelachtigen’ moest vragen. Oma deed dat na zoals Arthur dat altijd deed, compleet met alle versprekingen. Eigenlijk was het wel een beetje zielig voor die jongen, hoewel Arthur er zelf altijd het hardste om moest lachen.